

Työryhmä: Hallituksen esitys yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (lukuvuosimaksujen korottaminen)

Työryhmän 13. kokous

Aika: tiistaina 5.11. klo 13.00-15.00 (Meritullinkatu 10 / Potentia ja Teams)

Osallistujat

Marjo Arola, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Maija Innola, vt. puheenjohtaja, OKM
Ida Mielityinen, Arene
Kristiina Mäkelä, Aalto-yliopisto
Tapio Määttä, Itä-Suomen yliopisto
Sanna Nieminen, VM
Henna Närhi, sihteeri, vastuvalmistelija, OKM
Heidi Rättyä SYL
Sanna Pusula, Oulun yliopisto (asiakohta 4)
Ella Rautiola, Migri
Satu Salonen, TEM
Pekka Seppälä, UM
Nelli Tiainen, työryhmän sihteeri, OKM
Roosa Veijola, SAMOK

---

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 13.01.

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

3. Kokousmuistion hyväksyminen

Sovittiin, että edellisen kokouksen muistiota muutetaan tulevien sopimuskausien rahoitusmallista käydyn keskustelun osalta siten, että siinä todetaan, että päätös siitä, ovatko lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden suoritteet jatkossa mukana korkeakoulujen rahoitusmalleissa, tehdään myöhemmin.

4. Selvitys valtakunnallisesta apurahajärjestelmästä ja valmistumisen jälkeisistä kannustimista

- *Työryhmän näkemykset apurahamalleista*

Korkeakoulujen lukuvuosimaksuverkoston puheenjohtaja Sanna Pusula esitteli verkoston näkemyksiä selvityksen apurahoja koskevasta osuudesta. Hän kysyi mm. onko selvityksessä tavoitettu oikeat vastaajat, koska valintatiedon toimittamiseen ulkomaisille opiskelijoille käytetään jo nyt sähköisiä järjestelmiä ja tapoja. Pusula toi esiin jatkotyöstössä huomioitavaksi, että Suomi-stipendin ongelma oli, että apurahat keskittyivät samoille – parhaimmille – hakijoille, jolloin osa apurahoista ja opiskelupaikoista jäi käyttämättä opiskelijan valitessa itselleen mieluisin suomalainen korkeakoulu ja ohjelma. Monet jättivät paikan vastaanottamisen myöhälle odottaessaan viimeiseen asti tietoa eri paikoista.

Kehityspolitiikan neuvonantaja Pekka Seppälä toi esille ulkoministeriön ja kehityspolitiikan näkökulman apurahajärjestelmään suhteessa Laboren selvityksessä esiin nostamaan ristiriitaan, jonka mukaan tuki kehittyvien maiden opiskelijoille voi johtaa henkilöiden pysyvämpään maasta muuttoon ja näin toimia tuen alkuperäistä tarkoitusta vastaan. Seppälän mukaan kesällä kv-kauppasuhteista valmistui selonteko, jonka mukaan kehityspolitiikan on tuettava yritystoiminnan edistämistä. Mahdollisen globaaliin etelään kohdistuvan rinnakkaisen apurahajärjestelmän/-ohjelman keskeisimpinä reunaehtoina on kehitysyhteistyön vähenevä rahoitustilanne ja kulloisetkin poliittiset painotukset. OECD:n ODA [*Official development assistance*] - kriteerejä on painotettu aiemmin kehityspolitiikan lähtökohtana: määritelmällisesti sen on palveltava kehitysmaan etua ja koulutusjärjestelmien yhteistyötä, ml. henkilöt palaavat lähtömaahansa. Seppälä pohti myös, selkeytykö kokonaisuus opiskelijalle, jos luodaan rinnakkaisjärjestelmä ja hallintomalli Laborenkin korostaessa järjestelmän selkeyttä. Edustustoja voi hyödyntää informoitaessa kv-opiskelijoita mahdollisista uusista ratkaisuista esimerkiksi apurahoihin liittyen. Puheenjohtaja toi esiin, että esimerkiksi Ruotsissa ja Ranskassa on apurahojen (rinnakkais)järjestelmät kehitysyhteistyöhön liittyen.

Unifin mukaan yksikään selvityksessä esitetyistä apurahamalleista ei saa kannatusta koulutusvararehtorien keskuudessa. He pitävät tärkeänä yliopistojen autonomista päätöksentekoa opiskelijavalinnoissa akateemisin kriteerein. Unifi kannattaa panostamista opiskelijamarkkinointiin ja Suomi-brändiin sekä yhteiseen ja selkeään apurahoista viestimiseen valtakunnallisella tasolla, mm. Opintopolkua kehittämällä uuden järjestelmän sijaan. [*Unifi toimitti työryhmälle sähköpostitse Aallossa Suomi-stipendin vaikutuksista tehdyn raportin.*] Arenen mukaan apurahajärjestelmistä malli A voisi olla mahdollinen, mutta olennaista on kirkastaa, mihin ensisijaiseen ongelmaan stipendijärjestelmällä haetaan ratkaisua eli mikä on tavoite. On myös huomioitava, että ammattikorkeakoulujenkin sisällä on erilaisia koulutustuotteita (ml. yhteistutkinnot) ja siten kohderyhmiä. Maabrändin iso kuva on olennaista. Amk-sektorilla korostuu toisaalta se, että Suomeen halutaan työvoimaa ja alueille kv-opiskelijat ja työllistyminen ovat todella tärkeitä, toisaalta koulutusvienti. Täyskätteellisuus vie ammattikorkeakoulujen mukaan kohti jälkimmäistä, joten kysymys on, mikä on intentio tukea maahan jäämistä jatkossa, millainen järjestelmä siihen kannattaa rakentaa.

Myös Unifin mukaan on käytävä periaatteellista keskustelua, miten ymmärrämme kv-toimintaympäristön. Nyt näkökulmana on ollut, että Suomeen halutaan lisää kv-opiskelijoita paikkaamaan valtion ja korkeakoulujen taloutta. Tavoite on määriteltävä yhdessä ja suhteessa ristiriitaiseen hallitusohjelmaan ja poliittiseen

ympäristöön; miten jatkossa suhtaudutaan osaajapulaan ja toisaalta kansainvälisyyteen itseisarvona. Tässä on olennaista myös se, miten kv-opiskelijoita saadaan jäämään ja esimerkiksi oppimaan suomea.

Pj huomautti hallitusohjelman kirjauksesta ja tavoitteesta ”Jotta kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden määrä edelleen kasvaisi, lisätään kannusteita jäädä Suomeen töihin valmistumisen jälkeen.” Tämän voi tulkita tasapainottavaksi elementiksi; haluan saada kv-opiskelijoita ja työllistää heidät. Aiemmin painottui tavoite kansainvälisistä ja monimuotoisista opiskelija- ja työyhteisöistä, joilla on itsessään vaikutusta korkeakoulutuksen laatuun. Uusi tavoite on opiskelijaperäisen maahanmuuton kautta turvata osaajapotentiaalia. Työryhmällä on nyt myös mahdollisuus esittää, miksi ja mitä instrumentteja sekä millaisen maailman haluamme.

Opiskelijajärjestöistä SAMOK kannatti mallia A ja keskitettyä tietoa apurahoista opiskelijoille. SYL yhtyy Unifin ja Arenen näkemyksiin mm. hallitusohjelman ristiriitaisista tavoitteista. Suomen pitkäaikainen linja on ollut saada työvoimaa paikkaamaan huoltosuhdetta, toisaalta kansainvälisyys on ollut itsessään arvo vuosikymmeniä, ja on edelleen pidettävä kiinni työvoiman saatavuudesta ja kv-opiskelijoista. SYL arvostaa korkeakoulujen autonomiaa päätettäessä apurahoista eli mallia A. Rahoituksen olisi tullava valtiolta, ei korkeakoulujen budjetista.

Keskustelussa tuotiin esille, että hakijan sekä lopulta Suomen kannalta koottu tieto, ”Suomi-viestintä” apurahoista on tärkeää (mm. opintomenestyksen merkitys, stipendien laajuus) opiskelijoiden kilpailuttaessa eri maita jo hakuvaiheessa.

Arene ja Unifi olivat yhtä mieltä, ettei haluta lukkiutua ennalta tiettyyn malliin, vaan säilyttää avoimuus, joka kannustaa kokeiluihin. On annettava tilaa innovaatioille ja muuttuvalle toimintaympäristölle, esimerkkinä yo-sektorin lisääntyvät vieraskieliset kandiohjelmat. Amk-sektorin suomen kielen opintoihin kannustavaa apurahamallia pidettiin hyvänä. Unifi totesi, että olisi hyvä saada rahaa kokeiluun, jossa olisi kv-opiskelijavalintojen kehittäminen ja apurahajärjestelmä yhdessä. Lukuvuosimaksuverkosto totesi lakimuutosten myötä tulevan paljon uudistuksia, joiden vaikutuksia esimerkiksi kv-opiskelijoiden hakeutumiseen ei vielä tiedetä, on kyse laajemmasta raamista. Asiaan voisi palata, kun tiedämme, onko tarvetta ja jos, millaiselle valtakunnalliselle järjestelmälle korkeakoulujen omien järjestelmien rinnalla.

Pj tiivistä käytyä keskustelua: on huomioitava pitkäaikaiset tavoitteet korkeakoulujen kansainvälistymiselle ja kv-opiskelijoiden houkuttelulle. Korkeakoulu-yhteisöjen monimuotoistuminen, korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatu sekä osaava työvoima opiskelijarekrytoinnin kautta, erityisesti alueilla, on tärkeää. Kannatusta saa malli A, kun siihen kirkastetaan tavoitteet, miksi haluamme kv-opiskelijoita. Olemme muutostilanteessa ja tässä kohtaa kannattaa panostaa Suomen houkuttelevuuteen opiskelumaana ja kirkastaa maabrändiä. On mahdollista edetä vaiheittain ja tarkastella tilannetta uudestaan myöhemmin.

Unifi ja lukuvuosimaksuverkosto toivat esiin Suomi-stipendin haasteet ja ehdottivat ratkaisuna ns. paranneltua Suomi-stipendiä, joka toisi Suomelle näkyvyyttä. Toteutuksen ei tulisi olla työllistävä, mutta hiotumpi, niin että osa apurahoista ei jäisi jakamatta. Unifin mukaan kilpailu parhaista hakijoista on myös kansainvälistä hakijoiden kilpailuttaessa korkeakouluja ja odottaessa paikkatarjouksia. Näin ollen on tarvetta yhtenäiselle viestinnälle, brändimarkkinoinnille ja toteutukselle. Arene toi esiin, ettei keskinäinen kilpailu

stipendeillä, ammattikorkeakoulujen välillä, ole välttämättä hyvä; olennaista on löytää motivoitunut hakija tiettyyn paikkaan. Pj muistutti, että stipendi voi kuitenkin olla ratkaiseva valitessa eri maiden välillä.

- **Työryhmän näkemykset kannustinmalleista**

Pj tiivisti alkuun, että Labore esitti selvityksessä ongelmaksi työpaikan löytymisen ylipäättään.

Ammattikorkeakoulujen näkökulmasta harjoittelutuki on ongelmallinen, koska riittävän tasokkaita harjoittelupaikkoja amk-tutkintoon lakisääteisenä kuuluvaksi harjoitteluksi ei löydy suomalaisillekaan; erityisesti ongelmana on paikkojen löytyminen kv-opiskelijoille. Mahdollisessa työllistämistuessa työelämä tarvitaan mukaan; työnantajien sitoutumista edellytetään, koska he olisivat myös hyödyn saajia. Unifin koulutusvararehtoreiden näkemyksen mukaan harjoittelun ja työllistymisen tukeminen työnantajien kautta nähtiin tehokkaimpana maahan jäämisen kannustimena. Tähän voi soveltaa myös kokeiluja. Verotuksen tuki ei saanut kannatusta.

Myöskään SYL ei koe verohelpotuksen auttavan, jos työpaikkaa ei ylipäättään löydy. Toteuttamiskelpoisin, huomioiden myös harjoittelupaikkojen haasteen amk-sektorilla, olisi työnantajalle maksettava kannustin. Tässä on huomioitava, ettei työnantajat alkaisi luoda määräaikaista työpaikkoja kv-opiskelijoille. SAMOK yhtyy Arenen näkemykseen harjoittelutuesta. Kielitaidon tukeminen olisi tärkeää myös. Työllistymistuki olisi potentiaalisin, koska kv-opiskelija nähdään työnantajalle enemmän riskinä kuin kotimainen opiskelija.

VM kannattaa kokeiluja ja käytännössä tuen saajien arpomista, koska vaikutusten arvioimiseksi tarvitaan vertailuryhmä. Lisäksi kaikkien tukeminen olisi valtiolle hyvin kallista. VM:n toi myös esiin, että tulijoille Suomessa tarjottava varma harjoittelupaikka toimisi houkutteluna ja varmistaisi jäämistä Suomeen töihin.

Arene kannattaa vertailuryhmää, lisäksi on huomioitava aiemmat kokemukset työllistämistuesta sekä mahdollinen kielitaidon kehittymiseen perustuva apurahajärjestelmä. Olennaista on työelämän vastaanottokyky ja yhteiskunnan halu ja valmius työllistää kv-opiskelijoita. Mahdollisessa kokeilussakin on varmistettava yritysten sitoutuminen.

Pj tiivisti, että työryhmä on pääosin samaa mieltä Laboren ehdotuksista, erityisesti työnantajapuolelle kohdentuvien kokeilujen suhteen. Eniten kannatusta sai työllistämistuki, kun siinä otetaan huomioon aiemmat kokemukset kotimaisesta työllistämistuesta; hyödyt ja riskit työnantajille maksettavassa tuessa.

5. Työryhmän loppuraportin luonnos

Työryhmän sihteeri esitteli loppuraportin rungon ja luonnoksen, joka täydentyy työryhmän näkemyksillä käydyin keskustelun perusteella. Olennaista on tässä vaiheessa, mitä raportista puuttuu, mitä tarvitaan lisää.

Unifi ehdotti, että raportin otsikossa voisi poiketa työryhmän virallisesta nimestä, jotta se kuvaa sitä, mistä työryhmän työssä on kysymys. Ehdotusta opiskelijavalinnoista kannatettiin ja toivottiin yhteisvalintojen kehittämistä ministeriön rahoituksella. Jatkossa tulisi kehittää yhdessä myös englanninkielisiä

todistusvalintoja. Unifin mukaan raportissa on hyvä painottaa tulevaisuusnäkökulmaa ja terminologiassa puhua kautta linjan kustannukset kattavista maksuista täyskattaisuuden sijaan. Arene kannatti edellä mainittua ja toivoi raportin alkuun tiivistetysti mainintaa hallitusohjelman, ristiriitaisistakin, kv-opiskelijoihin liittyvistä tavoitteista ja muutoksista. Arene toivoi myös kirjattavan lähtökohtaeron sektoreiden painotuksissa: ammattikorkeakoulut kannattivat selkeämmin kustannukset kattavaa mallia. SYL kannattaa tuotavan esiin työryhmän työskentelyn ristipainetta; hallitusohjelmaa suhteessa korkeakoulujen kv-strategiaan ja linjauksiin sekä siihen, ettei tavoitteista oltu yksimielisiä työryhmässä.

Pj totesi, että loppuraportin nimi voi poiketa asettamiskirjeen virallisesta muodosta. Tulevaisuusorientaatio otetaan painopisteeksi ja tuodaan esille hallitusohjelman linjaukset. Työryhmä voi toimittaa heti välittömiä ideoita tähän versioon, seuraava versio toimitetaan hyvissä ajoin ennen seuraavaa kokousta kommentteille.

6. Muut asiat

Säädösvalmistelija kertoi, että hallituksen esityksen toinen käsittely on ollut eduskunnassa tänään. Ensimmäisten vaiheiden olisi tarkoitus tulla voimaan 1.12.2024. Pj toi esiin, että tavoitteena on ollut muodostaa yhteinen käsitys ministeriön ja korkeakoulujen välillä, kuinka lasketaan ja seurataan maksujen kustannusten kattavuutta. Korkeakoulujen ehdotuksen pohjalta ministeriössä on laadittu ohjeistus, joka annetaan korkeakouluille myöhemmin. Arenen tiedusteluun työryhmän työn jatkosta pj vahvisti, että toimikausi päättyy vuoden lopussa. Toimeksiantona on ollut hallituksen esityksen valmistelu sekä ehdotukset apuraha- ja kannustinjärjestelmistä. Opiskelijavalinnan mahdolliset muutokset, kuten priorisointi, valmistellaan erikseen.

8. Seuraava kokous

5.12. klo 13-15 (Opetus- ja kulttuuriministeriö / neuvotteluhuone Potentia ja Teams).

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.49.